resumere, vt tanquam consentanea fiant rationibus quas quis de ea dicens ostendat. Neque enim facilè est demonstrare, quam potentiam habeat, neque cuius gratia illam adipisci oportet, vtrũ solatij causa & quietis, quemadmodum somnus, & potus. nam hæc per se ipsa non sunt honesta, sed iocunda & simul cessare curas faciunt, vt inquit Euripides. Quapropter instituunt in illa, & vtuntur cunctis istis similiter, somno, & potu, & musica, in his quoque saltationem posuerunt. An magis putandum est ad virtutem tendere musicam, vt potentem, quemadmodum gymnastica tale aliquod corpus reddita, sic & musicam talem aliquem morem efficere, assuefacientem posse rectè lætari. An ad degendi rationem aliquid confert, & ad prudentiam, nam hoc tertium ponendum est, ex his quæ dicuntur. Quòd igitur oporteat pueros non solatij gratia discere, manifestum est, non enim solantur discentes: nam cum labore est disciplina. Atqui nec ad degendi rationem pueris, neque illi ætati congruit attribuere, nulli enim imperfecto competit perfecto. Sed forsan videbitur puerorũ studium solatij esse gratia viris factis & perfectis. Quod si hoc tale est, cuius gratia oportet ipsos addiscere? ac non potius, instar Persarum Medorũmque regum, per alios idem facientes voluptatis ac disciplinæ parti cipes fieri? etenim necesse est melius perfici ab his, qui hoc opus suum fecerunt & artem, quàm ab his, qui tanto solum tempore in eo laborauerunt, quãto addiscunt. Quòd si oportet in his eos laborare similiter & circa epularum apparatum oportebit vtique eos addiscere: quod est absurdum. Eadem quoque dubitatio cadit, si possit mores facere meliores, quid enim opus est eos hæc addiscere, ac non ex aliis audientes rectè lætari, & iudicare posse, quemadmodum Lacones? illi enim quanquam non didicerint, possunt tamen rectè iudicare, vt aiunt, quæ sit bona, vel non bona melodia. Eadémque ratio foret ad solatium, & ad rationem degendi otij libero homine dignam, quid enim oportet eos discere, ac nõ aliis vtentibus fruis considerare hoc licet ex opinione quam habemus de Diis: non enim Iupiter cantat, aut citharam pulsat secundum poetas: imò illos qui talia faciũt, appellamus viles:

A ἔχει καὶ νοῦν αἰαλαβόντες αὐτὰ παρεσκευάζειν, ἵνα ὥσπερ ἐνδόξιμον χρήσιμον τοῖς λόγοις, οἷς αἴ τις εἴποιεν ὁποφαινόμενος περὶ αὐτῆς. οὔτε γὰρ τίνα ἔχῃ δύναμιν, ῥᾴδιον περὶ αὐτῆς διελεῖν, οὔτε τίνος δεῖ χάριν μετέχειν αὐτῆς· πότερον παιδιᾶς ἕνεκα καὶ ἀναπαύσεως, καθάπερ ὕπνου καὶ μέθης· ταῦτα γὰρ καθ' αὐτὰ μόνα, οὔτε τὴν σπουδήν, ἀλλ' ἡδέα, καὶ ἅμα παύει μέριμναι, ὥς φησιν Εὐριπίδης. διὸ καὶ τοῖς τοιοῦτον αὐτῷ, καὶ χρῶνται πᾶσι τούτοις ὁμοίως, οἴνῳ, καὶ μέθῃ, καὶ μουσικῇ. πιθέασι δὲ καὶ τὴν ὄρχησιν ἐν τούτοις. ἢ μᾶλλον οἰητέον πρὸς ἀρετὴν τι τείνειν τὴν μουσικὴν, ὡς δυναμένην, καθάπερ ἡ γυμναστικὴ τὸ σῶμα ποῖον τὶ παρασκευάζει, καὶ τὴν μουσικὴν τὸ ἦθος ποῖόν τι ποιεῖν, ἐθίζουσαν δύνασθαι χαίρειν ὀρθῶς, ἢ πρὸς διαγωγὴν τι συμβάλλεται, καὶ πρὸς φρόνησιν· καὶ γὰρ τὸ τρίτον θετέον τὴν εἰρημένων. ὅτι μὴν οὖν δεῖ τοὺς νέους μὴ παιδιᾶς ἕνεκα παιδεύειν, οὐ δῆλον· οὐ γὰρ παίζοντες μανθάνοντες μετ' λύπης ἡ μάθησις. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ διαγωγὴ τε παισὶν ἁρμόττει καὶ τῆς ἡλικίας ὑποδιδόναι τῆς τοιαύτης. οὐδενὶ γὰρ ἀτελεῖ προσήκει τέλος. ἀλλ' ἴσως ἂν δόξειεν ἡ τῶν παίδων σπουδὴ παιδιᾶς εἶναι χάριν, εἰ δράσι χρωμένοις, καὶ τελειωθεῖσιν· ἀλλ' εἰ τοῦτ' ἐστὶ τοιοῦτον, τίνος αὐ ἕνεκα δεῖ μανθάνειν αὐτοὺς; ἀλλὰ μὴ καθάπερ οἱ τῶν Περσῶν καὶ Μήδων βασιλεῖς, δι' ἄλλων αὐτὸ ποιούντων μεταλαμβάνειν τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς μαθήσεως· καὶ γὰρ ἀναγκαῖον βέλτιον ἀπεργάζεσθαι τοὺς αὐτὸ τοῦτο πεποιηκότας ἔργον καὶ τέχνῃ, τῶν τοσοῦτον χρόνον ὅσον μετέχουσιν, ὅσον πρὸς μάθησιν μόνον. εἰ δὲ δεῖ τὰ τοιαῦτα διαπονεῖν αὐτοὺς, καὶ περὶ τὴν τῶν ὄψων παρασκευὴν αὐτοὺς ἀξιοῦν παρεσκευάζειν· ἀλλ' ἄτοπον. τὴν δ' αὐτὴν ἀπορίαν ἔχει, καὶ εἰ δύναται τὰ ἤθη βελτίω ποιεῖν· ταῦτα γὰρ τί δεῖ μανθάνειν αὐτοὺς; ἀλλ' οὐχ ἕτερον ἀκούοντας ὀρθῶς τε χαίρειν καὶ δύνασθαι κρίνειν; ὥσπερ οἱ Λάκωνες· ἐκεῖνοι γὰρ οὐ μανθάνοντες, ὅμως δύνανται κρίνειν ὀρθῶς, ὧν φασι, τὰ χρηστὰ, καὶ τὰ μὴ χρηστὰ τῆς μελῳδίας. ὁ δ' αὐτὸς λόγος κἀν

B Εὐριπίδης.

C

D

E

F

εἰ πρὸς διημερίαν καὶ διαγωγὴν ἐλευθέρου χρηστέον αὐτῇ, τί δεῖ μανθάνειν αὐτοὺς, ἀλλ' οὐχ ἑτέρων χρωμένων ὁπολαύειν. σκοπεῖν δ' ἔξεστι τὴν ὑπόληψιν ἣν ἔχομεν περὶ τῶν θεῶν· οὐ γὰρ ὁ Ζεὺς αὐτὸς ᾄδει καὶ κιθαρίζει τοῖς ποιηταῖς· ἀλλὰ καὶ βαναύσους καλοῦμεν τοὺς τοιούτους·

καὶ τὸ πα-